

Triptic sfânt de Sabin Popp

Pinacoteca Statului

Spiritul poporului nostru, înfățișat în manifestări de artă, răzbate mereu mai mult dincolo de hotare, izbutind să oprească interesul lumii asupra calităților lui de intensă emoționalitate și de originală realizare.

Cărțile literare românești traduse, sporesc cu fiecare an în vitrina librăriilor străine; muzica românească și cântăreții ei pot fi auziți în mai multe orașe mari deodată, iar pictura și sculptura românească reputează succese în cele mai pretențioase centre de artă. La Paris, ca și la Veneția, la Barcelona ca și la Haga pânzele și bronzurile artiștilor noștri, reunite în expoziții colective, înseamnă adevărate sărbătoriri ale geniului nostru creator în acest domeniu. Această recomandare a țării românești, unor popoare cu civilizație milenară, cu rezonanțe ce trec dincolo de moment, pare mai mult decât un examen cu preparații serioase și cu profesori drepecți — ținând seamă de condițiile prin care am trecut ca să ne găsim la ajungerea de azi, pare că avem în față, în existența noastră artistică, un miracol.

Ne-a lipsit trecutul înfăptuirilor, reazim începuturilor la care am pornit în ultimele vremuri. Care ne-au fost profesorii și care lecțiile de urmat? — pentru că civilizația altor popoare putea să ne fie și folositoare, dar și dăunătoare unei găsiri de sine. Nu era suficient să galopăm ca să ne găsim la egalitate cu arta Parisului, bunăoară, când ne-am trezit la alte trebi decât acelea ale războaielor nesfârșite, ci totul era să mergem spre desprinderea unui adevăr al nostru.

De aceea nu cunosc spectacol mai frumos decât munca statornică, strădania de fiecare clipă a ar-

tiștilor români și cu deosebire a artiștilor plastici, care i-a dus la succesul tuturor expozițiilor de peste hotare și care îi va duce mâine nebănuit de departe. N'o spunem aceasta pentru a jigni sau pentru a micșora aportul celorlalte arte, dar ca unui ce cunoaștem drama învingerii materiei, ne dăm seamă că niciodată pentru un pictor nu s'a rezumat totul la o vibrație sufletească, ci greul vine atunci când materialul trebuie să îmbrace forma simțirii. Orice alt material de exprimare poate fi mai ușor stăpânit în afara celui care cere efort manual îndelung și un întreg cortegiu de alte condiții. Nu era vorba pentru pictorii români să simtă românește și să picteze franțuzește ori nemțește, ci să picteze românește. În îndeplinirea condiției acesteia constă eroismul lor pentru care se sacrifică — izbânzile depline sunt încă departe — și pentru care Statul cel chemat să ajute n'a făcut tot ce trebuia.

Și să nu ne întrebăm pe noi înșine, fiindcă ne-am obișnuit cu multe ciudățenii și nu ne mai impresionează stările de lucruri nenorocite, dar să întrebăm pe un străin, bunăoară, cum se poate concepe o capitală mare cu toate pretențiile de progres dacă nu traduse în fapt, în animație, fără un muzeu de artă, oficial, întemeiat de Stat, despre care nici măcar nu se vorbește, sperând cândva într'o realizare? Un mare muzeu de artă, în afara însemnătăților celorlalte, oferă artiștilor tineri, pilda și învățămintele celor de ieri, mai eficace decât orice școală. Am avut un artist în adevăratul înțeles al cuvântului, un deschizător de drumuri, cel dintâi inițiator al nostru în puterea de exprimare a culorii — știm despre el mai mult din auzite; unde însă pot

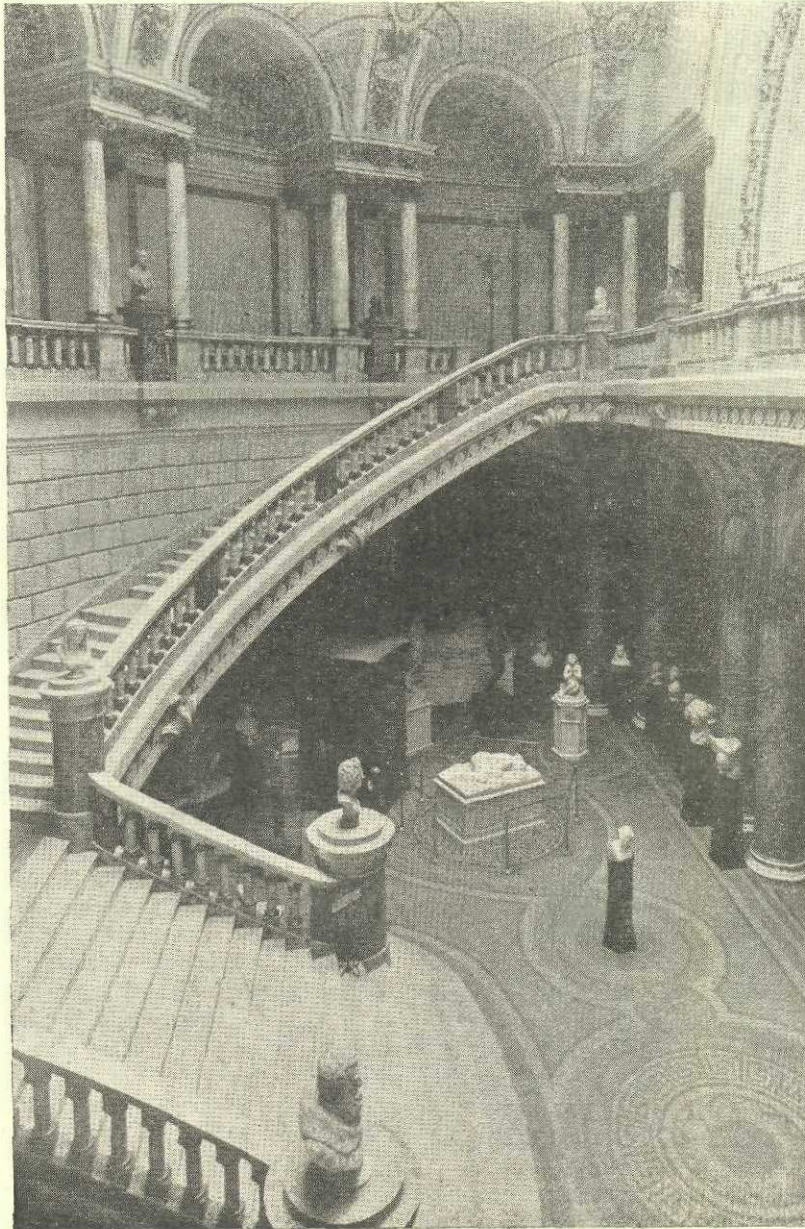

vorbi ele înseși bucățile acelea de soare din pânzele lui Șt. Luchian? Dar despre poezia melancolică a operei lui Andreescu, atât de mult a priveliștilor pământului nostru, despre cel mai mare peisagist pe care l-am avut, de două ori nedreptătit, de soartă și de oameni, unde putem afla cu convingerea fiecăcărui? Din cele câteva lucrări de la Simu și Kalinderu? Da, oricum. Dar dacă n'ar fi existat nici această salvatoare inițiativă particulară? Și Andreescu și Luchian ai noștri au fost, lângă noi au suferit, nouă ne-au dăruit bogăția lor de suflet și noi n'am știut ce face cu darul lor. Astăzi opera lor iese la iveală, câte un minunat exemplar pe ici pe colo, doar numai ca prilej de speculație. Pentru că un artist există cu adevărat în măsura în care poate fi public. Cum vă puteți imagina un pictor, așezat oricât de frumos, în istorie numai? Când vor înțelege atâția colecționari că nu vor ajunge niciodată deplini stăpâni asupra unei opere de artă, oricât de afund ar dosi-o, cu ori câți bani ar fi plătit-o? Oamenii aceștia cari printr'o întâmplare oarecare închid în hall-uri, sufragerii și dormitoare geniale plâzmuiri, ar face în viață faptă mare, dacă ar dona colecțiile lor Statului, măcar după moarte, reparându-i astfel greșeala.

Și doar gând frumos, de înfăptuire a pornit de mult, tocmai de acum 66 de ani. Sub domnia lui

Alex. Ion Cuza, odată cu școala de Arte Frumoase, a luat ființă și Pinacoteca. Ce se putea aduna pe atunci mai de preț, portrete istorice, lucrări vechi aflate prin mănăstiri, a fost strâns la un loc. Erau și pe vremea aceea, multe lipsuri, multe de început, multe de creat, dar odată cu nevoile cele practice,

s'a găsit nimerit să nu fie lăsate uitării nici nevoile sufletești. De la 1864 și până astăzi, instituția Domnitorului Unirii n'a putut înainta la gradul de muzeu. În afară de întregirile operelor de valoare din școala italiană și a colecției Grigorescu în afară de alte mici donații, una a Regelui Carol, Pinacoteca Statului își cunoaște în trecutul ei, doar nenumăratele-i peregrinări. Asta-i istoria ei: mutatul de ici colo. Dela Universitate la Ateneu, delat Ateneu la Parcul Carol, iar la Universitate, iar la Parcul Carol, din nou la Universitate, din nou la Ateneu și tot așa înainte. Cât au avut de suferit tablourile de pe urma unei astfel de tratări își poate închipui oricine. În timpul războiului, un număr de 75 lucrări din cele mai valoroase, au luat drumul definitiv al pierzării, odată cu tezaurul nostru. Iar după războiu, Pinacoteca avea o sală consacrată aproape în întregime lui Grigorescu și una profesorilor dela școala de Arte Frumoase. Starea aceasta a ținut exact 13 ani. Se înfățișa așa dar publicului cele de mai sus într'o stare și așezare pe care e mai bine să nu le judecăm. Pinacoteca număra 110 Grigorescu, din e-

Fotopress

Vestibulul sculpturii dela Ateneul Român

rii, odată cu tezaurul nostru. Iar după războiu, Pinacoteca avea o sală consacrată aproape în întregime lui Grigorescu și una profesorilor dela școala de Arte Frumoase. Starea aceasta a ținut exact 13 ani. Se înfățișa așa dar publicului cele de mai sus într'o stare și așezare pe care e mai bine să nu le judecăm. Pinacoteca număra 110 Grigorescu, din e-

Fotopress

Sala coloanelor dela Ateneu

Fotopress

Sala de miazăzi

Sala de miazăzi : Arta mai veche

Fotopress

Sala de Miazănoapte : Peretele Grigorescu

Fotopress

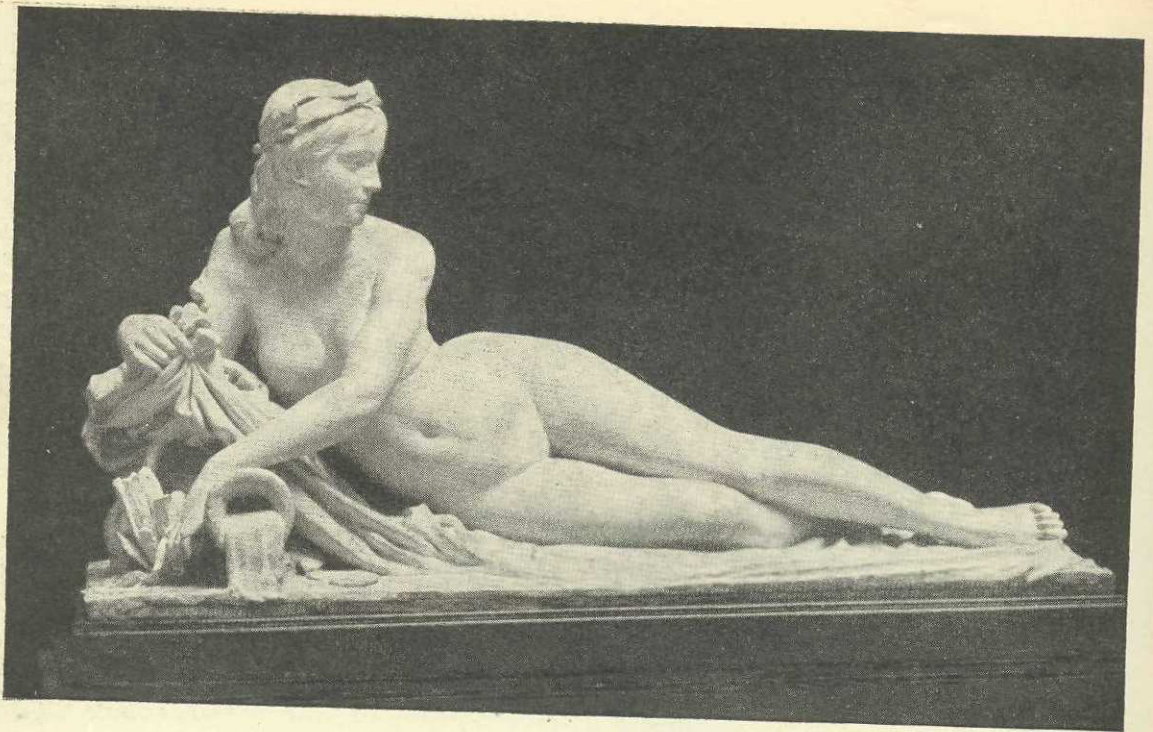
Sala de Miazănoapte : Arta contemporană

Fotopress

Jean Al. Steriade : Chivuțe

Foto Technica

Ioan Georgescu: Sursa

Foto Technica

Ioan Andreescu: Nud

Foto Technica

Foto Technica

Șt. Luchian: Interior de biserică

Foto Technica

Gh. Petrașcu: Seară la Mare

Marius Bunescu: Castelul Bran

Foto Technica

poca ultimă a activității lui, jumătate cel puțin numai schițe, dar nu putea fi văzut pe pereții ei nici un Luchian, nici un Andreescu și nici una din operele urmașilor lor, strălucita pleiadă a artei contemporane. Pentru motivul acesta, la primirea vizitei ziaristilor străini, cu ocazia congresului Presei Latine, când trebuia parcă să le servim și altceva decât menu-uri și talente oratorice, s'a înjghebat în grabă o expoziție, ai cărei organizatori colindau în goană pe la colecționari spre a strânge operele reprezentative ale artei românești. Sunt însă atâția străini distinși, iubitori ai țării noastre, dornici să ne cunoască și cari ne vizitează în fiecare an fără să avem cum să le arătăm un muzeu de artă națională ce i-ar interesa printre altele.

Pe cât s'a putut, Pinacoteca existentă a fost reorganizată anul acesta. Datorită sprijinului d-lui Aurel Vlad, fostul ministru al artelor, și stăruinței d-lui Stancu Brădișteanu, fostul său secretar general, s'a făcut în fine un pas mai departe, s'a oprit un moment atenția oficialității și asupra acestei mai mult uitate instituții. S'a pus la dispoziția conducerii Pinacotecii o sumă de bani, cu care au fost aduse câteva de mult cerute modificări. A fost scoasă sumedenia de copii care n'aveau ce căuta în

tr'o colecție serioasă, aducând în loc, opere vii, iar pentru a mări suprafața de expunere s'au construit panouri, grupându-se lucrările, pe cât a fost posibil, pe școli. Și s'a tipărit în fine un catalog bogat ilustrat, primul pe care-l are Pinacoteca dela înființare. Față de marile cerințe ale unei asemenea importante instituții, îmbunătățirile aduse par neînsemnate, dar să ne bucurăm măcar că s'a produs un fericit început, când până acum Pinacoteca a avut ani de-a rândul, pentru tot cecece privește cheltuelile de administrație și gospodărie, 1500 lei. E locul s'o spunem, fără să se supere nimeni, că Ateneul Român nu face cât ar fi de așteptat pentru binele colecției pe care o adăpostește, ba mai mult, pare că această onoare i-ar aduce silă și că Direcția ar fi bucuroasă s'o evacueze. Mai sunt câteva săli, alături de cele două de acum, actualmente fără nici o întrebuițare și care ar servi ca îmbunătățirile ce au fost aduse anul acesta să-și întindă cadrul. Din ele s'ar putea face noi săli de expoziție și până la construirea unui palat propriu, am uza astfel de toate posibilitățile, ca măcar să îndreptăm răul, decât să așteptăm până la remediul complet.

În trecutul nostru, datorită vitregiei vremurilor, când clipele de răgaz pentru doruri și cântece erau

rare, arta populară anonimă a ținut locul tuturor altor manifestări artistice. Primele monumente de artă au fost bisericile și în preajma lor era firesc să înflorească meșteșugul zugrăvirii icoanelor, a cărui primă învățătură au adus-o meșterii Bizanțului. Dintre călugării mănăstirilor și dintre oamenii simpli din popor cu frica lui Dumnezeu s'au ridicat primii iconografi români cari au împodobit atâtea biserici cu sfinți, închipuind și înfățișarea ziditorilor lor. Linia simplă, culorile sobre, totul susținut într'o spiritualitate religioasă, fac din aceste zugrăveli nu numai piese documentare, dar adevărate mândrii de artă. Nu este locul să ne ocupăm de ele, când intenționăm o prezentare critică a operelor din Pinacotecă și când această Pinacotecă n'are o secție de artă religioasă, una din marile ei lipsuri, pentru tragerea unei linii complete în dezvoltarea noastră artistică.

Abia către mijlocul veacului din urmă, începe arta să se înfățișeze și la noi în totalitatea posibilităților ei. Primii noștri pictori au fost boeri, care făcându-și studiile în străinătate, au putut să-și descopere aptitudinile și să și le cultive. Se introduce astfel și între noi pictura de *chevalot*, practică de Români, în afara obișnuinței domnilor de a-și aduce zugrăvi de peste hotare cari să le facă

chipul. Din această epocă avem pe Lecca, Lapati, Negulici și pe Tătărăscu, dela cari ne-au rămas portrete în stil occidental, făcându-se astfel rup-tura de spiritul bizantin dominator până atunci. Tătărăscu îndrăzneț, consecvent învățăturilor dela Roma, introduce și în pictura murală, pentru prima dată o concepție oarecum modernă prin coloritul viu și omenescul figurilor, diferită de concepția de artă orientală.

Dar Tătărăscu excelează mai ales printr'o serie de studii și portrete, pictură de atelier, unde influențele școlii italiene se simt, dar unde artistul a făcut și operă personală, însuflețind reminiscențele printr'o savuroasă modelare a pastei de bună ca-

litate și printr'un expresiv desen. Portretele lui Lecca și Lapati conțin pe lângă știința meșteșugului împrumutată, sau dacă vreți inspirată, căldura simțimintelor proprii artistului pentru arta culorii, pentru lucrul pictural în sine. Artiștii aceștia nu izbuteau desigur să ducă la bun sfârșit modelarea, adică să nu știrbească viața subiectului prin studiul detaliului împins prea departe, care cere mare virtuozitate, dar ajung să aducă în lucrul lor o atmosferă de naivitate, de puritate și de liniște fermecătoare.

Mai înzestrat decât ceilalți, cu mai multe resurse

Foto Technica

Constantin Lecca; Neaga, soția lui Ionașcu

Th. Aman (1831—1891), apare nu numai ca un artist cu multiple fațete, dar și ca un creator de atmosferă pentru înțelegerea picturii și organizator al învățământului, fiind fondatorul școlii de Arte Frumoase din București. A pictat o seamă de portrete și de compoziții cu subiect orientat și istoric, într'o tehnică limpede și îngrijită, cu desenul corect și colorația bogată. Plecând de la inspirații populare și studiind atent detaliul natural Th. Aman lasă urmele unei sensibilități lirice în variate subiecte, care dacă n'au însemnat victorii picturale, dovedesc marea lui iubire către artă. Pictura pe vremea aceea nu se putea adresa decât boerilor și Aman boer fiind n'a avut puteri revoluțio-

nare, a lucrat mai mult în sensul dezvoltării unui gust de artă, dar care nu trebuia să treacă limitele mentalității de pe atunci. Aman a fost un exponent al sensibilității clasei lui.

În aceeași vreme cu el, la Iași, Stahi îndrăgostit fără limite de obiect, zugrăvește unele din cele mai prețioase naturi moarte, unde se adaugă minuțioasei descripții, poezia, cântecul calm al lucrurilor.

Cum nu putem uita pe Sava Henția cu romanticele sale compoziții, mult mai interesant însă în subiecte realiste.

Grigorescu (1838-1907), eliberat dela început de academismul ce stânjenea pe alocuri pe Aman, se consacră întreg unei opere de mare lirism spre care

Foto Technica

N. Grigorescu : Autoportret

Foto Technica

G. D. Mirea : Portretul lui Odobescu

il chema de mult idilele și priveliștile țării sale. După ce a decorat mănăstirile Zamfira și Agapia — și a fost o fericită alegere, căci dacă sfinții de acolo nu erau corespunzători unei tradiții religioase, sunt valoroși prin amestecul transfigurat și puterea lor de sugestie — și-a făcut studiile în Franța având de colegi pe Diaz, Rousseau, Millet, Corot și Daubigny, în școala lor de permanent contact cu natura dela Fontainebleau.

Putea să-și creeze o situație și la Paris, și ar fi fost un bine pentru arta lui, dar dorul de țară a învins. Intors înapoi se așterne pe lucru cu o râvnă și cu'n elan ce nu l-au părăsit până în cel din urmă ceas al vieții. Și rodul muncii lui, prin verva exprimării, prin transparența și frăgezimea culorii, prin delicateța desenului și prin gustul compoziției, s'a impus dela început, fiind unanim apreciat de public. A știut să fie pictorul Țării lui, chiar dacă intensitatea de sentiment nu i-a fost egală; și-a iubit modelele, iar variantele pe aceeaș temă poate că n'au ieșit decât din grija de a ajunge la perfecțiunea redării ei. Și-a îndeplinit chemarea vieții și găsim rar asemenea exemplu de înțelepciune și de muncă închinată unui nobil ideal. Pinacoteca Statului printr'o întâmplare este pusă în stăpânirea a peste o sută de lucrări. Și dacă e un

râu pentru această colecție, deoarece numără numai ultimele opere ale maestrului dela Câmpina, nereprezentându-l complet — epoca Barbizon, cea mai importantă, nu figurează cu nici un tablou — apoi e și un bine, fiindcă altfel nici aspectul acesta al lui Grigorescu n'ar fi putut fi public. Deși multe pânze sunt numai schițate, fiecare bucățică, chiar din cele mai neisprăvite, simple notații, probează siguranța marelui artist și știința aceea rară în alegerea esențialului subiectelor. Așa cum a văzut Grigorescu, motivele lui nu puteau fi tratate altfel. Printr'un studiu mai amănunțit ar fi fost ucisă emoția momentului.

Mai puțin fericit decât dânsul este Andreescu, mort prea de timpuriu (1851—1882), tocmai când talentul lui era în deplinătatea puterilor. Opera i-a rămas împrăștiată, de puțini cunoscută și abea de puțină vreme el a fost așezat la locul de cinste ce i se cuvenea. La expoziția retrospectivă dela Ateneu de acum trei ani, când i s'au strâns lucrările pe un mare panou, atunci și-a dat seama, oricine de valoarea lui, prilej de uimire pentru multă lume, o descoperire atâtăia ani după moarte. Inzestrat cu simțul atmosferei, pictează peisagii și naturi moarte într'un calm trist și discret și într'o tehnică onestă, fără cea mai

mică urmă de virtuozitate de suprafață. Marea putere a picturii lui stă în această simplitate de execuție, dusă de multe ori până la naivitate meșteșugală, dar cu un conținut ce se manifestă nestânjenit, greu de simțire. Sobru, condus de realitate, fără a cădea în amănunt inutil, interioarele de pădure și câmpurile lui sunt învăluite într'un aer de melancolie ce era a sufletului lui și a pământului țării. El nu mai este liric, ci descriptiv, adâncind subiectele cu mijloace pur picturale, necedând nici unei ispite străine ce l-ar fi îndepărtat de scop, în fața naturii înțelese de sufletul lui ca adevăr sigur. Andreescu este cel mai veritabil realist pe care l-am avut vreodată.

În aceeași epocă, pictorul *Mirea* se consacră compozițiilor de mare amploare și portretului de dimensiuni pentru care avea o predilecție înăscută. El aduce o ținută plină de distincție și vine după Aman, cu lecția unei facturii largă și a unui studiu serios. Și la dânsul armonia culorilor e sobră, iar pasta bogat și măestrit așezată. Pinacoteca se mândrește cu patru din seria lungă a portretelor sale și cu o compoziție mare, virtuos tratată și care va înfrunța vremea cu toate că e semnată în 1879 pe când era doar elev al Academiei din Paris.

Contemporan cu Andreescu și cu Grigorescu aflăm pe Ioan Georgescu, primul sculptor român, un uitat pe nedrept. Avea un real simț al formei și știința cizelării atente și sigure, construind lucrări de echilibru clasic.

O operă lirică la fel cu a lui Grigorescu, diferită însă în cece privește mijloacele picturale, aduce în urma lui, Luchian (1869-1916), artist în toată puterea cuvântului, dar și unul din cei mai nenorociți. Aproape ignorat în viață, astăzi este socotit premergător al întregii mișcări contemporane. Silit de o boală nemiloasă să se izoleze, el a zugrăvit puține

peisaje, însă un număr nesfârșit de flori. În ele și-a rezumat toată ardoarea, în variante ineputabile ele i-au servit ca mijloc de exprimare geniului său. Mai mult ca oricare altul de dinaintea lui, și pare faptul acesta eroic pentru vremea în care a trăit, el a ridicat culoarea la viață de sine stătătoare, dându-i întâiul loc în pictură. Cu asemenea principiu, pornindu-și inspirațiile dela izvorul nesecat al naturii, opera lui e aproape întregă de o rară sinceritate, de o intensitate de sentiment tot așa de

rară și de o calitate de culoare neprețuită prin luminozitatea și vibrația ei. Dacă mai adăogăm că el și-a apropiat înțelesul artei populare — acel amestec de vesel și tragic tot odată — luându-l punct de plecare, ne dăm seamă pentru ce Luchian se conturează ca una din cele mai originale personalități din pictura noastră. Și e un mare păcat că Pinacoteca nu posedă decât două din minunatele-i pasteluri.

În schimb această colecție prin felurile-i lucrări, resfrânge evoluția noastră, oglindind starea de propășire a jumătății secolului trecut. Iar anul acesta i s'au adăogat artiștii contemporani, pe cât spațiul a permis, cu achizițiile Ministerului Artelor. Avem astfel reprezentat dela Luchian încoace efortul contemporanilor cari duc mai departe esențialul picturii, cu-

loarea, căutând să desprindă o artă originală a pământului acesta, apropiindu-se tot mai mult de adevăr. Pentru greutatea situațiilor, multe lipsuri multe păcate chiar trebuie absolviți și să ne obișnuim a vedea și în lucruri mai slabe, intenția, drumul spre ținta ce luminează în general operele de artă și le imprimă suflul acela de viață tânără.

În planul celor doi mari înaintași Grigorescu și Luchian, trebuie trecut continuator G. Petrașcu. Întreaga lume pentru pictorul acesta valorează în virtute de emotivitate cromatică. Nici odată nu și-a

N. N. Tonitza : Oarba

Foto Technica

desmințit ideea dela care a plecat, a slujit-o neîncetat ca s'o desăvârșească cu vremea. Astfel pictura lui nu conține nici un dinamism sufletesc, nici o dramă, nici un zâmbet omenesc, nici măcar tentația unei armonii liniare, ci doar oferirea priveliștilor în cât mai bogat straiu de culoare. Bătălia luminii cu întunericul, victoria strălucitoare a celei dintâi cântată în valuri de simfonii coloristice, cu neîntrerupte variații. Un peisaj, un interior sau chiar o compoziție sunt înfățișate în perfectă egalitate picturală cu o simplă natură moartă — o floare într'o cană pe o carte — având aceeași valoare, pentru că artistul vede lumea nedeosebit, continuă oferire de motive, ca într'o panoramă desfășurând lucruri și ființe, ca dintr'o depărtare de unde nu se cunoaște nimic intim al fiecărei imagini, ci numai expresia desprinsă de vederea și de bucuria luminii. Petrașcu e un voluptos al culorii.

Precum e Brâncuși un voluptos al formei.

Așa de departe împinsă, apariție ce stă pe pământ, învingând spațiul, încât la întrecere cu Dumnezeu artistul inventează noi întru chipări ce n'au aface nimic direct cu realitatea, căpătând simboluri spirituale, concentrații de viață, grandioase cuceriri de eternitate. Astfel chiar creațiile lui mici ca volum au puteri dominante și capătă lesne, înțelegându-le, dimensiuni monumentale. E destul să amintim că lui Brâncuși i se închină în Anglia albume omagiale, în America poeme în versuri, în Germania inspirațiile artei moderne sculpturale, ca să ne dăm seamă că la considerația la care a ajuns mondial nu poate să râvnească încă nimeni din ai noștri. În Pinacotecă nu se găsesec decât două din cele mai vechi lucrări ale lui.

Nici cei rămași în țară nu sunt artiști de rând. Paciurea, misterios interpretator al lutului, dându-i sensuri de revolte reținute, impresionante simbolizări ale sentimentelor omenești. Fr. Storck, iubitor în ultimul timp al stilizării reci în aparență și totuș cu deplina satisfacție a lucrului de artă. Han făuritor de portrete monumentale, de busturi care pentru întâia dată la noi ar putea sta în piețe pu-

blice, învingând greutatea unei astfel de plasări din punct de vedere artistic, și de grupuri torturate de stări sufletești în perfect statism arhitectural. Și în fine Jalea și Medrea, subtili portrețiști și statuari de forță, dar înainte de orice cizelatori ai materiei cu patima aceea ce însuflețește fiecare porțiune dintr'un tot, trecută sub vraja degetelor plămăditoare de viață.

Dacă e vorba însă de o personalitate, conținătoare a sensibilității poporului românesc, dacă e vorba de o originalitate mai definită, ea trebuie să fie căutată în pictura noastră. Și locul de trunte aici îl ocupă, întarindu-și-l cu fiecare an, I. Neodorescu-Sion. Plin de tinerețe și de neastâmpărul rasei, el și-a pus odata cu problemele pur picturale, pe aceea a artei românești, a lui ca român, expresie a simțirii colective. Și neostenitul acesta muncitor a privit problema în față, din toate punctele de vedere, al culorii, al liniei, al formei — încercându-se el parcă de toată răspunderea, îngrămădind parcă mijloacele tuturor energiilor, stăpânind în ultimii zece ani întreaga piață a creațiilor artistice. Prodigiozitatea lui din compoziții nu poate fi receptată vizual și vor trebui ani ca să ne dăm seamă de câtă emoție picturală a fost destoinic să închidă pe un petec de pânză. Magician al meșteșugului, întregindu-și un gând inițial dealungul lucrului frământat, căutând parcă în fiecare loc de pe pânză tot ce se poate spune, opera lui pare ca o hartă amănunțită, unde țesutul liniilor, îngemănarea culorilor și atmosfera te fac să vezi întregul pictural și întregul sufletesc al subiectului. Priviți numai reproducerea de față, originalul se află din anul acesta la Pinacotecă, și veți fi uimiți de impunătorul peisaj și de domneasca atitudine a țaranilor, adevărații stăpâni ai locurilor, ai arborilor și ai munților, descifrând viața dela țară, atât de mult falsificată în diferite prezentări, — în poezie, în încântare, dar și 'n adevăr aspru din adânc de fire.

Căutători ai unei expresii românești, să nu nedreptățim pe N. Tonitza și Șt. Dimitrescu, la cari nu ne interesează numai decât lucrul tehnic, ci con-

Foto Technica

D. Paciurea: Sfinx

ținutul sufletesc al tablourilor. Șt. Dimitrescu nu-i un virtuos, dar are căldură și convingere, are darul să stabilească, la fel cu Tonitza, între el și privitor legătura sufletului de umanitate. Dincolo de canoane rigide acestor rostul artei de totdeauna. Tonitza știe să scoată și din simple jocuri picturale, lucruri de o trăinicie și de o seriozitate ce pot sta, adesea să bată, lângă cele pretențioase. Lanțul portretelor de copii și al nudurilor, amândouă subiecte privite ca fructe cu voluptoasă carne, nu-și vor pierde cu vremea nimic din frăgezimea și intimitatea de acum, așa de captivantă și ușoară însăilări. Tonitza le-a iubit când le-a pictat.

Iser, expresiv mănuitor al mijloacelor picturale, întâlnind în ele primitivitatea lutoasă grea de belșugul rodirii și visării orientale; Pallady, rafinat al nuanței, povestire nesfârșită de delicate atingeri de lumină și de tristeți de interioare cu subtilul parfum de patimi exaltat de trunuri de femei și de flori; Bunescu, un mare peisagist, de o rară elocvență de culoare, fragil și sobru totodată, emoționant în câteva crăci cu urme de zăpadă, într'un drum pustiu ce duce printre case de mahala, ca și'n mărețe priveliști cu cântec de mare, și cu tăceri de palate istorice; Ressu, viguros clăditor de forme, urmărind realitatea, căreia nu-i cedează transfigurarea pur picturală; Șt. Popescu, Steriadi și Dărăscu,

impresioniști de rasă; Rodica Maniu, Elena Poștea, talente remarcabile — iată enumerarea complexă a artiștilor din marea linie a picturii românești, cari sunt în fine reprezentați în muzeul Statului și despre care spațiul nu ne-a îngăduit să vorbim după cum merită.

Iar dintre cei veniți mai în urmă, unii tineri de tot, Militza Petrașcu, Corneliu Michăilescu, H. Cartargi, Lucian Grigorescu, Demian, Bacalu, Băeșu, Viorescu, Irina Codreanu, Margareta Cosăceanu, Onofrei, Maxy, Șt. Constantinescu, Ionescu-Sin, Aurel Băeșu și Sabin Popp atât de inzeștrați, morți de timpuriu.

Se cuvine să ne oprim mai mult la el. Cu toate că interesantă i-a fost activitatea și înainte, cu ultimul drum însă al artei lui, artistul acesta tânăr era la începutul unei câștigări de puternică originalitate. Nu i-a fost dat să și-o desăvârșească. Și-a întors privirile la un moment dat către arta bizantină simțindu-se apropiat sufletește și a izbutit să transpue în atitudine nouă, învățăminte ce păreau moarte. Era un câștigat al armoniei liniare, servindu-se de ea pentru o precizare de stare sufletească, slujind-o apoi cu messe diferențiate de culoare, făcând să trăiască împreună distinct cele două elemente, fără ca unul să dăuneze celuilalt. Dela Sabin Popp arta românească avea să se îmbogățească și ori de câte ori îi revedem operele, încercăm părerea de

O. Han : Elegie

Foto Technica

Ion Jalea : Arcaș în repaus

Foto Technica

rău că l-am pierdut atât de tânăr, în plină creație.

În Pinacotecă, după cum am mai arătat, se află câteva lucrări importante din școala italiană, de proveniență polonă. E destul să cităm „Scena chirurgicală” a lui Giacomo del Ponte ca să binecuvântăm întâmplarea când Statul a cumpărat această colecție. „Păcatul” lui René de St. Marceaux și „Alergătorii” lui Boucher se adaugă marilor opere de artă din Pinacotecă, demne de orice muzeu din lume.

Până la construirea unui local propriu, Instituția adăpostită la Ateneu, așa cum se prezintă astăzi, de interes mai ales pentru urmărirea momentelor de dezvoltare a artei românești, nu va putea cu adevărat progresa, întregindu-se fie prin noi cumpărături ale Statului de lucrări rare, fie prin donații particulare, așa cum se obișnuiește în toate celelalte țări.

Construirea unui palat adăpostitor al tuturor colecțiilor Statului, este imperioasa cerință, fără de care, ori câte modificări aduse rămân de minim folos.

Altfel, din cauza împrejurărilor improprii în care se găsește expusă astăzi întreaga colecție, în afară că starea aceasta de lucruri nu constituie un stimulent pentru donatori, dar chiar ce avem de bine de rău, se va deteriora.

Să ne pătrundem de adevărul că arta plastică reprezintă ca nici o altă artă un popor, vorbind limba tuturor vremurilor. A îngriji de tezaurul ei, înseamnă a îngriji de existența noastră viitoare.

TACHE SOROCEANU

Conservator-ajutor al Pinacotecii Statului

Foto Technica

Céline Emilian: Primăvara